

572
1951

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

დედა

№ 6

128

„აპგუდი, ტურფა ქვევანე,
იღბინე, ქართველი შხარეო,
და შენც, ქართველო, სწავლი
სამშობლო ეახხრეო!“

საქართველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საბავშვო ჟურნალი მცირეწლოვანთათვის

572

ნახატი ვ. ჯაფარიძისა

ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმი საგურამოში

საგურამოში 27 მაისს გაიხსნა უდიდესი ქართველი მწერლის ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმი.

ამ სახლში წერდა დიდი ილია თავის უკვდავ ნაწარმოებებს.

ილია ჭავჭავაძემ მთელი თავისი სიცოცხლე შესწირა მშობლიური ხალხისათვის თავდადებულ სამსახურს.

მადლიერმა ქართველმა ხალხმა მოწიწებით მოუყარა თავი ილიას ნაქონ მრავალ ნივთს: აღდგენილია ილიას სამუშაო ოთახი, იქ დგას საწერი მაგიდა, რომელთანაც დამეებს ათენებდა დიდი ილია. იქვეა კარადა ილიას საყვარელი წიგნებით,

ტახტი და სავარძელი, რომელშიც ისვენებდა მუშაობით დაღლილი პოეტი; ყოველი ნივთი დევს ისე, როგორც განსვენებულ პოეტს დარჩა.

27 მაისი ნამდვილ სახალხო ზეიმად გადაიქცა. ამ დღეს მრავალმა ათასმა ადამიანმა მოიყარა თავი საგურამოში დიდი პოეტის ნათელი ხსოვნის პატივსაცემად.

ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმის გახსნა კიდევ ერთი გამოხატულებაა იმ დიდი ამავისა და ზრუნვისა, რომელსაც იჩენენ ჩვენი პარტია და მთავრობა ქართული კულტურისადმი.

4927

ილია ჯავახიშვილი ბავშვებისთვის

ნახატი შ. ცხადაძისა

ვოლგა-დონისაკენ

გოჩას მშობლები ქუთაისში ცხოვრობენ, ქალაქგარეთ, პატარა გორაკზე.

დედამ და მამამ ეს ადგილი თვითონ ამოირჩიეს სამოსახლოდ.

ააგეს სახლი. დედამ იგი შიგნით მორთო. კედლებზე ხალები და ფანჯრებზე ფარდები ჩამოჰკიდა, იატაკზე ქეჩები დააგო. მამა კი სულ ეზოში ტრიალებდა; შემორაგვა და გადააბრუნა მიწა. გათხარა ორმოები. გაზაფხულზე ამ ორმოებში ხეხილი დარგო.

ერთ კვირადღეს, მაისის დამლევს, მამა და დედა ეზოში მუშაობდნენ. მამა ხეხილს კირის სხნარს უსვამდა, დედა ყვავილებს რგავდა. გოჩამ დილითვე მოამზადა გაკვეთილები. ახლა ისიც მშობლებთან იყო. ხან მამას ფუნჯს მიუბრუნებდა, ხან დედას წყალს მიაწვდიდა.

ამ დროს კიშკარი გაიღო და ეზოში შემოვიდნენ სამთო მოწყობილობათა ქარხნის ოსტატები, გოჩას მამის ამხანაგები: თეთრწყვერა თვედორე, გიორგი, პეტრე და მარიამი.

სტუმრები მიესალმნენ მასპინძლებს. გიორგიმ გოჩა ხელში შეაბურთა და მხრებზე შეისვა.

დედა მარიამმა ბავშვს თავზე ხელი გადაუსვა.

— რომელ კლასში ხარ?—ჰკითხა.

— მეორეში ვარ. მესამეში გადავდივარ.—მიუგო გოჩამ.

— ყოჩაღ!—მოუწონა მარიამმა.

დედამ სტუმრები შინ შეიპატიჟა. სტუმრებმა იუარეს. აბა, ამ ბაღში ყოფნას რა ჯობიაო.— თქვა პაპა თვედორემ და დედამაც უმაღლე გარეთ გამოიტანა სკამები, მრგვალი მაგიდას შემოუდგა ნორჩი აკლის ჩრდილში.

— კარგი ადგილი ამოგირჩევია სამოსახლოდ.— შეეპო პაპა თვედორემ გოჩას

მამა და მალღობიდან თვალი მოავლო ქუთაისს.

— დილით რომ გამოვალ და აქედან გადავხედავ ქალაქს, ეს არის ჩემი სიხარული.—ჩაილაპარაკა მამამ და სტუმრები მრგვალ მაგიდასთან მიიწვია.

— თუმცა, ჩვენ აქ ქალაქის დასათვალიერებლად არ მოვსულვართ. სულ სხვა საქმე გვაქვს.—კვლავ განაგრძო საუბარი პაპა თვედორემ.

— ბრძანეთ!—სთხოვა მას მამამ და თვითონაც ჩამოჯდა.

— ჩვენ გვინდა ქარხნის საპატრიო დავალება გაცნობოთ!—დაიწყო მარიამმა.

— სწორია.—ჩამოართვა სიტყვა მარიამს თვედორემ.—სტალინგრადი უნდა გაჩვენოთ!

— სტალინგრადის ნახვა არ მაკლია.—ლიმილით თქვა მამამ.

— ახლა სხვა საქმე!—განაგრძო თვედორემ.—წუხელ ჩვენი მთავარი ინჟინერი გვეკითხება: ვინ გავაყოლოთ თან ჩვენი ქარხნის მიერ დამზადებულ ვოლგა-დონის არხის მოწყობილობასო. ჩვენც ყველამ ერთად მიუგეთ, რომ შენ ყველას გვაჯობებ ამ საქმეში. გზაც იცი.

— ვიცი!

— სტუმბავი მანქანების დამზადებასაც შენ აწარმოებდი.

— დიახ!

— მაშ, რადგან ქუთაისლებს ეს საპატრიო ამოცანა—ვოლგა-დონის არხის მოწყობილობათა დამზადება წილად გვხვდა, ბოლომდე სასახლოდ შევასრულოთ!

— ამასაც მოვესწარი. დიდი შეტევის დროს ბატარეის უფროსი ვიყავი სტალინგრადის ბრძოლაში. ახლა იმავე ადგილის დასამშენებლად ქუთაისში სატუმბო მანქანები დავამზადე და ადგილ-

ვლგა-დონის მუხენებლობაზე

ზე დადგამოც უნდა მივიღო მონაწილეობა.—სიხარულით თქვა მამამ.

— ერთი სიტყვით, ამ მანქანებმა ისე უნდა გვასახელონ ვოლგა-დონის არხზე, როგორც სამამულო ომში, იქ, ჩვენმა მეომრებმა გვასახელეს.—თქვა პაპა თევდორემ.

* * *

სტუმრები წავიდნენ.

მამამ და შეიღმა ბაღში განაგრძეს მუშაობა. ახლა გოჩა უფრო ეხმარებოდა მამას.

— მამიკო, რად გგზავნიან სტალინგრადში, სად უნდა წაიღო სატუმბავები, რა არის ვოლგა-დონი?

— აბა, ჯერ შენ მითხარი, რა არის ვოლგა?—ჰკითხა მამამ შეილს.

— ვოლგა დიდი, ძალიან დიდი მდინარეა, კასპიის ზღვას ერთვის.

— დონი?

— დონიც დიდი მდინარეა, ოღონდ აზოვის ზღვას ერთვის.

— ისიც იცი თუ არა, რომ ეს ორივე მდინარე სანაოსნოა?

— ვიცი!

— მაშ ახლა ესეც იცოდე,—დაიწყო მამამ.—ეს ორი დიდი მდინარე სტალინგრადთან ერთმანეთს ძალიან უახლოვდება.

იმათ ერთმანეთისაგან ჰყოფს უდაბური ველები და გორაკები. ახლა ხალხმა გადასწყვიტა: გაარღვიოს ეს გორაკები, გათხაროს ველები და შეაერთოს ისინი დიდი არხით. ხმ არხებით ვოლგიდან დონში და დონიდან ვოლგაში იცურებენ დიდი გემები. გზადგაზა ეს არხი მორწყავს აქამდე უწყალო ველ-მინდვრებს. ამუშავენს დიდ, ძალიან დიდ ელექტროსადგურებს.

ზოგ ადგილას, სადაც წყალი დიდ სიმაღლეზე იქნება ასაყვანი, სატუმბო მანქანები იმუშავებენ. ზოგიერთი ასეთი მანქანა დაამზადა ქუთაისის სამთო მოწყობლობათა ქარხანამ. ამ მანქანების ადგილმდებარეობა გადატანა დამავალეს ჩემმა ახსნაგებმა.

— როგორ გაიგებენ, მამილო, რომ ეს მანქანები შენი გაკეთებულია?

— ყველა მანქანას აწერია „დამზადებულია ქუთაისის ქარხანაში“.

— მამილო, გიყვარს სტალინგრადი?

— ძალიან. იქ ვებრძოდი მტერს ჩემი ქვემეხებით.

— ძალიან გიყვარს შენი გაკეთებული მანქანები და შენი ქარხანა?

— ის სატუმბო მანქანები ჩემი და ჩემი მეგობრების ხელით არის შექმნილი; ჩვენმა ქარხანამ ოსტატად გამზარდა და აგერ შენა და შენ დაიკოს გზრდით.

— მამიკო, როცა წახვალ, მეც თან წამიყვანე. მინდა ვნახო ის ადგილები, სადაც იბრძოდი და სადაც ახლა შენი გაკეთებული სატუმბავი იმუშავებს.

— წავიდეთ! ეგეტყვი დედაშენს, მოგამზადოს,—უთხრა მამამ შეილს.

გახარებული გოჩა შინ შევიდა, კედლიდან ჩამოხსნა დის დიდი რუკა, ბაღში, მრგვალ მაგიდაზე გადაშალა, დაადო თითი ყველაზე მსხვილსა და დაკლაკნილ ხაზს და თქვა: ეს არის ვოლგა, ეს არის დონი. აგერ სად უახლოვდებიან ისინი ერთმანეთს!—და გოჩამ თითი გაატარა ვოლგა-დონის მისაქციელს შორის დარჩენილ ცარიელ ადგილზე.—აქ იქნება, მამიკო, ის არხი!

გახარებული მამა ზემოდან დასცქეროდა რუკაზე დახრილ შეილს.

ანდრო თოვაძე

ნახატი ვახტანგ ჯაფარიძისა

ახალი ქუჩა

როგორ ვინრო ქუჩა იყო
და რა ცუდი ბინა მქონდა.
ქუჩის მტვერი წარამარა
ქარს ოთახში შემოჰქონდა.

ერთხელ ძია ინჟინერი
მოვიდა და მოჰყვა ხაღი,
დატრიიდნენ და ორ დღეში
დაანგრის ჩვენი სახლი.

განა მარტო ჩვენი სახლი?
ჩვენს ქუჩაზე თითქმის ყველა:
მოიტანეს მანქანები,
ქვაც და ხრეშიც გაჩნდა ხეად.

ტყე აღმართეს ხარაჩონი,
ცას შეუდგეს თიაქოს კიბე;

დურგლები და კალატოზნი
სამუშაოდ შემოჰკრიბეს.

საღლა არის ვიწრო ქუჩა.
რომ დაეხედე, ვეღარ ვიციან.
მან მხარ-ბეჭი გადაშალა,
ვით ჭაბუკმა ოცი წლისამ.

ჩვენ ახალი ბინა მოგვეცეს,
სუფთა, ფართო და ნათელი,
ფანჯარას რომ ვერ ვაღებდი,
დღეს მთელ თბილისს გადავცქერი.

ხაღით სავსე ჩვენი ქუჩა
თვადს იზიდავს განუწყვეტილ
და პირდაპირ, როგორც გედი,
მოჩანს უნივერსიტეტი.

გიორგი შაგვარდუნიანი

საჩუქარი

ნახატი ალ. ვეფხვაძისა

კაკლის ხეებით დაიურული ორსართულიანი სახლის წინ საბარგო მანქანა ხმაურით შეჩერდა. კაბინიდან შავთვალწარბა, მოკლემარვლიანი ბიჭი გადმოხტა. მალე კაბინიდან შოფერმაც გადმოიხედა, ბიქს ზურგჩანთა და ცისფერ ქალღმერთ სათუთად შეხვეული, ყუთის მსგავსი პატარა ნივთი გადმოაწოდა და გადმოსძახა:

— აბა, ილო, ახლა შენ იცი... აგერ, პაპაშენიც გამოჩნდა!

ბიჭმა შოფერს თავი ღიმილით დაუქნია. ზურგჩანთა მხარზე მოიგდო, ყუთი ორივე ხელით ფრთხილად აიღო და სახლისაკენ გაიხედა.

აივანზე მართლაც თეთრწვერა მოხუცი გადმომდგარიყო, ხელს უქნევდა, თავისკენ ეძახდა საყვარელ შვილიშვილს.

ილომ აივანზე სწრაფად აირბინა. ყუ-

თი ფრთხილად დადო მაგიდაზე, ზურგჩანთის მოხსნა კი დააფიქვდა, ისევე, ხელგებამულილი გაიქცა დინჯად წამოსული მოხუცისაკენ.

— ჩამოხვედი, ოჯახის ბურჯო, ჩამოხვედი?..

სიხარულით იმეორებდა მოხუცი და შვილიშვილის ხელში აყვანას ცდილობდა... ბიქს ტანი აყვარა, გაზრდილიყო, მისი ადგილიდან დაძვრა გაუქირდა ბერიკაცს.

— დამძიმებულხარ, ბიჭო, მოიხსენი ჩანთა, დაისვენე, მიაშვებ!

— ეს ჩანთა ჩემი ხუთიანებით არის გატენილი, პაპა ვანო, ხუთიანებით!

— ყოჩაღ! ეგ კარგია, მაგრამ რატომ მამაშენი არ ამომიყვანე?..

— მამას არ ეცალა.

— ეჰ, არ ეცალა! ისე უნდა მოეკვდე.

რომ მისი ხმა აღარ გავიგონო!—უცაყოფილოდ ბუზღუნებდა მოხუცი და თვალწინ თავისი უფროსი შვილი, საქართველოს ცნობილი მომღერალი უდგა.

ილომ თავის ყუთს ეშმაკური ღიმილით გადახედა, გულში გაივლო, მალე მამაჩემის ხმასაც გაგაგონებდა და მოხუცის დამშვიდებას შეუდგა.

მალე დიდდა თამარიც ამოვიდა ბოსტნიდან. მასაც გაეგო შვილიშვილის სახაფხულოდ ჩამოსვლა. ხახვის კვლების სამარგლი ჩხირი ისევ ხელში ეჭირა, გახარებული ჰკოცნიდა ილოს. დიდდა თან აღფრთოვანებული იყო შორეული თბილისიდან პატარა შვილიშვილის მარტომარტო მოსვლით, თანაც სწყინდა:

— მარტო მოსულა ჩემი ვაჟკაცი, ჩემი ოჯახის იმედი, მარტო მოსულა, მაგრამ რა კარგი იქნებოდა, ჩემი შვილიც მოეყვანა!

დიდდა და პაპა თავს დატრიალებდნენ დიდი ხნის უნახავ შვილიშვილს. ხელპირი დაბანინეს, ტუბილი, სოფლური სუფრა გაუშალეს, დაანაყრეს.

დაბინდა კიდევ: აივანი ელექტრონ-მა გააშუქა.

ილომ კედლის საათს შეხედა და უცებ ფეხზე წამოხტა, აფუსფუსდა.

— კინალამ დამავიწყდა, რომ საჩუქარი მოგიტანეთ!— წამოიძახა მან, თავის ყუთს სწრაფად მივარდა, ფრთხილად ტახტზე გადადგა და ახლა ზურგჩანთის ვახსნას შეუდგა.

მოხუცები ცნობისმოყვარეობით შესცქეროდნენ საქმეში გართულ ბიჭს. ილომ ჩანთიდან წვრილი მავთულის ხვეული ამოიღო, აივნის ერთი თავიდან მეორე თავამდე მოხერხებულად გააბა, შემდეგ გაქიმილი მავთულის შუა ადგილას ისეთივე მავთული ჩამოაბა ყულფით. ახლა თავისი პატარა ყუთი აიღო ხელში.

— რას აკეთებ, ბიჭო, აღარ იტყვი?— შეეკითხა მოთმინებიდან გამოსული პაპა ვანო.

ბიჭმა ხითხითით შემოაცალა ქალაღი ყუთს და ფანჯრის გარეთა რაფაზე ფრთხილად დადგა.

— რადიო!— ერთხმად წამოიძახეს მოხუცებმა.

— დაახ, ამ მიმღებს „მოსკვიჩი“ ჰქვია, საჩუქრად მოგიტანეთ!—

აუხსნა ილომ მოხუცებს, ისევ კედლის საათს შეხედა და ყულფით ჩამოხვეული მავთულის წვერი რადიომიმღებს შეუერთა.

მიმღებში ელექტრონის შუქმა იელვა, ციფერბლატი გაშუქდა. გაისმა უცნაური ხრიალი. ილომ მიმღების დილაკები ხან მარჯვნივ გადაატრიალა, ხან მარცხნივ. მალე აივანზე მუსიკის ტუბილი ხმა და სიმღერა გაისმა.

მოხუცები სულგანაბულნი ისდნენ და უსმენდნენ.

სიმღერას სიმღერა სცვლიდა. აცხადებდნენ მომღერალთა გვარებს, ისმოდა ტაშის ხმა, აქამდის მიყრუებული აივანი სიხარულით ივსებოდა.

უცებ მოხუცები ფეხზე წამოდნენ... მათ თავისი შვილის სახელი და გვარი გაიგონეს. ყურს არ დაუჯერეს, მიმღებთან ფრთხილად, ფეხაკრები მივიდნენ.

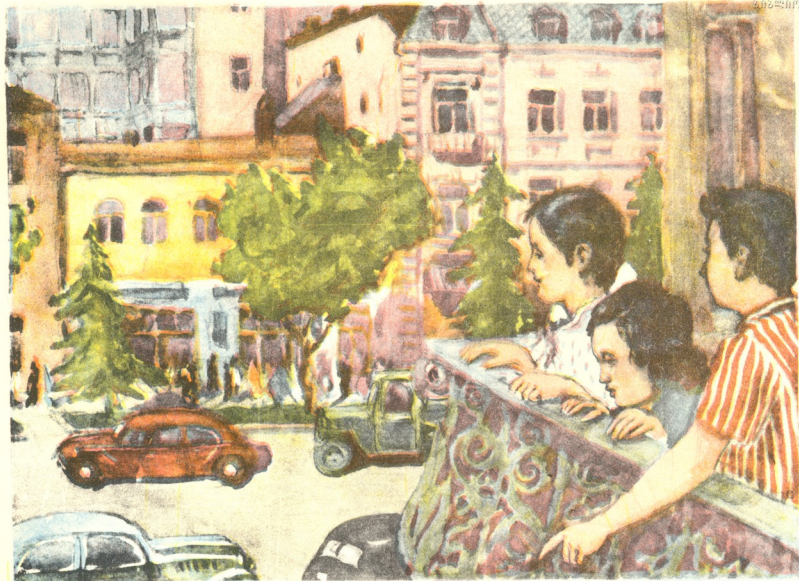
გაისმა ნაცნობი ვაჟკაციური სიმღერა. მღეროდა თავისუფალი ქვეყნის ლალი მომღერალი. მის სიმღერას ბანს აძლევდნენ მშობლიური სახლის ოთახები, ფართო აივნის თაღები და აივნის წინ გაშლილი კაკლის ხეები და ბუჩქები.

სიმღერა დასრულდა. გაისმა ტაშის ხმა. ბედნიერ ნუხუცებს თვალზე სიხარულის ტრემლი მოსდგამოდათ, თვითონაც უნებურად უკრავდნენ ტაშს, საყვარელ შვილიშვილს გულში იკრავდნენ და ლოცავდნენ.

— პაი, შე ეშმაკო, შენა!— წამოიძახა პაპა ვანომ, როცა კონცერტი დამთავრდა და აივანზე წუთით ისევ სიხუმე დამყარდა— ამას გვიმალავდი?

ილოს თვალები უბრწყინავდა. მოხუცების სიხარულით სტკებოდა და გულში იმეორებდა.

„მალე თბილისში ჩავალ, მამაჩემსაც ამოვიყვან და მოხუცებს უფრო მეტად გაეახარებ!“

თინათინ ჯიჩიკაძე

ხაბატი რ. სტურუაზი

ავტომანქანები

— გივი, გივი, გვიგონე რას ამბობდა ახლა ტასო? მე „მოსკვიჩი“ მირჩევნია სხვა დანარჩენ მანქანასო.

მე კი ვიტყვი: პატარაა, სხვებისაგან განირჩევა. მეგობრები სასეირნოდ წაუსვლელი დამირჩება.

აი, მესმის „ზის — ას ერთი“, მისი მსგავსი მანქანები. — სწრაფია და უფრო დიდი, ჩაჯდები და გაქანდები.“

ლაპარაკში ჩაერია, თვალყუყუნა ცელქი ნინო: — მე ერთ რამეს მოგახსენებთ, ოღონდ კი არ გაიცინოთ:

ტივითსაზიდავ ავტოს რა სჯობს, დაბრკოლებას კარგად იტანს. სამგზავროდაც გამოდგება, ბარგსაც ბლომად გადაიტანს.

ზოგი ამბობს: ამის შემდეგ შენი სიტყვის არა მჯერა, მეგობრებო, გავიწყდებათ, სასახელო „გამარჯვება“.

• აი, ასეთ მანქანაზე სწორედ რომ ღირს ლაპარაკი. თქვენ თუ კარგი ბიჭები ხართ, მოუნახეთ რამე ნაკლი.

ვინ იქნება ისეთი რომ შიგ ჩაჯდომა დაეზაროს. უეჭველად დროზე მიხვალ სადაც უნდა გაემგზავრო!

თ ხ უ პ ნ ი ა თ ი თ ი

პირველ კლასელ გოგონებს ქართული წერის გაკვეთილი ჰქონდათ. ყველა თავის რვეულს ჩასტკეპროდა; ისმოდა კალმების წრიბინი და ზოგიერთი მოუსვენარი მოწაფის ჩურჩული.

—უი, — წამოიძახა უცებ ერთმა გოგონამ და გვერდით მჯდომ ამხანაგს გადახელა:

—ელისო! მიშველე, ხელავ, რა დამემართა?!

ელისო კი იჯდა მშვიდად და გულმოდგინედ წერდა; თითქოს ხატავსო ისე აქანდაკებდა ყოველ ასოს. ამხანაგის შეძახილზე მან ცალი თვალით გადაათვალიერა მისი რვეული. რვეულის ფურცელი ერთ ადგილას გახვრეტილი იყო.

—თინა, შენ სულ აგრე იცი! — უსაყვედურა ელისომ. — დაღვრი მელანს ფურცელზე და მერე თითით იმდენ ხანს ჩიჩქნი, ვიდრე არ გახვრიტავ.

—რა ჩურჩულია მანდ? — დაიძახა ნინო მასწავლებელმა და მათი მერხისაკენ წავიდა. ბავშვები გაიტრუნენ. თინამ მოასწრო, რვეულის ფურცელს საშრობი ქალაღი დააფარა.

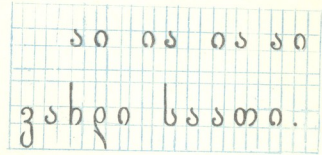
—აბა, აიღე საშრობი ქალაღი. — უთხრა მასწავლებელმა თინას.

გოგონამ ხანტალ გასწია ქალაღი გვერდზე.

—ეს რა არის? — გაჯავრდა ნინო მასწავლებელი. — შე თხუპნიავ, შენა. კიდევ აჩიჩქნე რვეული შენებურად? სასწავლო წელი მთავრდება და შენ კი სუფთად წერა მაინც ვერ ისწავლე.

ბავშვებმა წერა შეწყვიტეს და ცნობის-მოყვარე თვალებით იყურებოდნენ მესამე მერხისაკენ.

საკლასო ოთახში სიჩუმე ჩამოვარდა. ყველამ კარგად იცოდა, რომ ჯერ კიდევ გუშინ, მასწავლებელმა განსაკუთრებით გააფრთხილა თინა: ხვალ უკანასკნელად

გვაქვს ქართული წერა და აცადე კარგად დაწერო!

—თინა, რაღა ხარ ასეთი სულსწრაფი? — უსაყვედურა მასწავლებელმა. — ყოველდღე გაფრთხილებ, თუ გინდა სუფთად და ლამაზად სწერო, ნუ აჩქარდები.

თინა გაუბედავად წამოდგა. ლოყაზე და ნიკაბთან მელნიანი თითის კვალი აჩნდა. სახე მთლად აღეწოდა, თითები მელნით ჰქონდა მოთხუპნული.

—მე არა ვჩქარობდი. — წაიღუღლულა თინამ.

—მაშ რა მოხდა?

—ელისომ ხელი მკრა და იმიტომ, — ჩუმად ჩაილაპარაკა თინამ.

—არა! არა, ტყუილია, — გაისმა აქეთიქიდან ბავშვების შეძახილები.

—ნუ ხმაურობთ, — გააჩუმა ისინი მასწავლებელმა.

კლასში ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა. ყველა ელისოს შესტკეპროდა. თინას სიტყვებზე ელისო შეეკრთა, მაგრამ დინჯი გოგონა იყო, იჯდა თავისთვის წყნარად და ხმას არ იღებდა.

—აბა, ელისო, შენ რაღას იტყვი? — შეეკითხა მას ნინო მასწავლებელი.

მასწავლებლის მიმართვაზე ელისო ზეზე წამოდგა. ბავშვები გულის ფანცქალით ელოდნენ, რას იტყოდა ელისო.

—პატივცემულო მასწავლებელო! მე ხელი მომიხვდა და მელანი დავაღვრე.

ვინე.—ნაწყვეტ-ნაწყვეტად თქვა ელი-
სომ.

ბავშვებმა მიძიებ ამოისუნთქეს. ყველა
გრძნობდა, რომ თინამ იტრუა, მასწავ-
ლებელმაც იცოდა, რომ ელისო მთელ
კლასში სანიმუშო მოსწავლე იყო და
იგი ამას არ ჩაიდენდა.

— რადგან ასეა,—თქვა ნინო მასწავ-
ლებელმა,—ელისო! მომეცი შენი რვე-
ული, მაშ, ასე, მარტო შენ გინდა სწერო
სუფთად და ლამაზად, სხვებს კი ხელი
შეუშალო? გადი გარეთ და იქ დაიცადე
გაკვეთილის დამთავრებამდე.

ელისოს ყელში რაღაც მოაწვა, მაგრამ
ხმა აღარ ემორჩილებოდა.

— თინა, შენ კი დაიწყე წერა ახალი
ფურცლიდან!—უთხრა ნინო მასწავლე-
ბელმა. ელისომ საყვედურით გადახედა
თინას. თვალები ცრემლით ავესო და
ჩქარი ნაბიჯით გაეშურა კარებისაკენ.

ის იყო, ელისომ კარების სახელურს
ხელი მოჰკიდა, რომ ოთახში გაისმა ყვე-
ლასათვის ნაცნობი და საყვარელი ხმა:

— ელისო, შეჩერდი!

გოგონამ უცებ გაუშვა ხელი კარებს
და მასწავლებლისაკენ შემოტრიალდა.

— მე მუდამ თქვენისთანა პატარებს
ვასწავლიდი, და ჯერ ბავშვი გაკვე-
თილიდან გარეთ არ გამოიგდია; თქვენ კი,
თქვენი სიჯიუტით აი, სადამდე მიმიყუა-
ნეთ!—თქვა ნინო მასწავლებელმა.

ძლიერ გაჯავრებული იყო ნინო მას-
წავლებელი, ბავშვები პირველად ხედავ-
დნენ მას ასე აღელვებულს.

— მე მოვითხოვ, რომ დამნაშავემ ბო-
ლიში მოიხადოს.—თქვა მან ცოტაოდენი
ღუმულის შემდეგ. ბავშვები თინას შეს-
ტქეროდნენ, თითქოს თვალებით ეკით-
ხებოდნენ „რატომ სდუმხარო?“. თინამ
თვალი გადაავლო მთელ ჯგუფს, და
როდესაც კარებთან მდგარ ელისოს შეჰ-
ხედა, თავი ძირს დახარა და მელანში
გათხუზუნული თითის სრესა დაუწყა. მერე
ოდნავ გასაგონი ხმით ჩაილაპარაკა:

— ბოლიშს ვიხდი, პატივცემულო მას-
წავლებელო!

— ყოჩად თინა!—შესძახეს გახარებულ-
მა გოგონებმა.

— დაწყნარდით, ბავშვებო!—მიმართა
მათ მასწავლებელმა.—თინას კიდევ უნდა
რაღაცის თქმა.

— ვიცრუე.—უფრო გაბედულად გა-
ნაგრძო თინამ.—ელისოს ჩემთვის ხელი
არ უკრავს, მე თვითონ დამეღვარა
მელანი. და აი, ამით...—თინამ მელანში
ამოთხუზუნული, საჩვენებელი თითი გა-
იშვია.—ვცდილობდი ამომეშალა, ამო-
მეფხიკა!

აქამდე მოღუშული იღვა ნინო მას-
წავლებელი, ახლა კი თითქოს გულზე
რაღაც მოეშვაო,—სახე გაუნათდა და
თინასაკენ წავიდა.

— ეჰ! შე ცუდლუტო, შენა, მაგ შენი
თხუზუნა თითის გამო რამდენი დრო
დავკარგეთ, მეორედ აღარ იტრუო, და
ცილი არ დასწამო ანახანას.

ილია სიხარულიძე

ნახატი გ. ჩიჩინაშვილისა

პატარა, ერთი ცილა...

პატარა, ერთი ცილა,
მაგრამ თავი მოაქვს დიდად:
ვერ ახერხებს ჯერ ტანთ ჩაცმას,
ეჯიბრება მინც და-შმას.

და დედიკო ძალისძალად
ტანზე აკმევს გურის ხალათს,
მაგრამ გური ხალათს იხდის,
გაიძახის: „ველარ მიხედით.

რომ დიდი ვარ უკვე ახლა!+
და ხალათი მან ხელახლად
გადაიცვა უცებ, ხელად...
სიცილი რომ შესკდა ყველას,

გური მაშინ კი დარწმუნდა:
ხალათს ჩაემა წაღმა უნდა!

არ დალონდა მინც გური,
სულ არ გაიტება გული:
ხალათი კვლავ გაიხადა,
წაღმა იცეამს, გაუხარდა:

თუმცა ცოტა კი იწვალა;
ტანზე ჩაემა დაისწავლა,
ფეხზე ჩაემა მოახერხა,
პირის ბანაც, - კბილის ხეხვაც...

სარკეში რომ ჩაიხედდა,
გაულიმა გურიმ დედას...

პატარა, ერთი ცილა,
მაგრამ თავი მოაქვს დიდად!

ნახატი გრ. ჩირინაშვილისა

ანა ხახუაშვილი

მარო და მახლი

გათენდა. მამალმა ქანდარიდან ისკუპა და ყუცილიყო შემოსძახა, მერე მაროს აივანთან აიტუხა და ელის! ავერ ისიც გამოჩნდა. ის სულ პაწაწინა გოგოა, ხელში პურის ნატეხი უჭირავს და მამალს უჩვენებს. მამალი ხან გვერდზე გაიხედავს, ხან ზეცას ცალი ოვალით შეუჭკირიტივებს და ნელ-ნელა უახლოვდება.

— გინდა პური?! ხომ გინდა?! მოდი ახლო, ნუ გეშინია, მარტო ზურგზე ხელს გადაგისვამ, მოდი ჯუჯულა, მოდი! — ეხვეწება გოგონა, პურს უწვდის და ნელ-ნელა უახლოვდება. მის მიახლოვებაზე ეშმაკმა მამალმა უკან დაიწია და გასაქცევად შეტრიალდა. გარბის მამალი და მისდევს გოგონა. მამალი კიბის ქვეშ დაიმალა და რაკი მარომ იქაც მოძებნა, მამალმა თავის ნამდივლ ციხე-სიმაგრეს მიაშურა: გაქანდა და ქინკრებში დაიმალა, გოგონას კი ძლიერ ეშინია ქინკრებისა, ბევრჯერ უგემნია დასუსხვა და ვრიდება.

— აი, სულ მე შეგვამ და შენ კი ისე დარჩები! — ბუტბუტებს გოგონა ქინკრების შორიახლო და მამლის ჯიბრზე უფრო გემრიელად ილუქვება. ნამცელები უხვად იზნევა მის ფეხებთან და თვალბდაქვეტილი მამალი ქინკრებიდან ხარბი თვალით იტყიტება. მისი წითელი ბიბილო ყაყაჩოსავით ირხევა ბალახებში.

რაკი მამალი არ გამოევიდა, გოგონამ ეშმაკურად პირი შეიბრუნა და როცა მამალმა ნამცეცებს კენკვა დაუწყო, მარო უცებ მოტრიალდა და წითელ-ყვითლად დამშვენებულ მის ბოლოს დასაქურად ხელი წაატანა. მამალი გაუხსლტა, ისკუ-

პა და რუზე გადახტა. შემდეგ ნასახლოართან დაგორებულ ძველ ქვევრებს შორის დაიმალა. გოგონამაც ცრემლივით სუფთა რუ გოგოპა, ქვევრთან რომ მივიდა, მამალი სულ გადაავიწყდა; ძლიერ უყვარს მაროს პირდაღებული ქვევრი რომ ეხმაურება.

— აუ, აუ! — ჩაჰყვირა გოგონამ და სიხარულით ცას დაეწია, როცა ქვევრმაც ამოსძახა. გოგონა ხტის და ჰყიპინებს, ქვევრიც ეხმაურება და გოგოს პურის ნატეხი და მამალი სულ ადარა ავრდდება. მამალმა კი სწორედ ახლა იღროვა, მეორე მხრიდან მიეპარა და, როცა გოგონამ სიმღერა გააბა, მამალმა კისერი მოიღერა, ერთი კოხტად ჩაუნისკარტა და პური ხელიდან გამოაცალა. ახლა კი ქვევრმა პანგი შესცვალა; გოგო და ქვევრი ერთი ხმით ღრიალებენ, და მამალი კი არხეინად ღობისაკენ გაქანდა.

გოგონა ჯოხს დასწვდა და მამალს შორიდან დაემუქრა:

— შე წუწყო ჯუჯულა! მეჯავრები! საძაგელო! — გოგონამ სიტყვა ვერ დათავა, რომ უცებ მალლიდან უშველებდელი ძერა წამოვიდა და მამალს მოულოდნელად თავზე დააცხრა, ატყდა საშინელი კრიახი. მარო მიხვდა, რომ მამალი განსაცდელში იყო, გაქანდა და სანამ ძერა აფრენას მოასწრებდა, ჯოხი მაგრად უთავაზა. ახლა კი იკადრა თავხედმა ძერამ აფრენა, მამლის ბუმბული პაერში ააფრიალა და მიიმალა, მარომ კი დიდი ხნის საწადელს ძლიერ მიღწია; დარტყიანებულ მამალს დასწვდა, იქვე ჩაჯდა და გულში ჩაიხუტა.

პახანს გორბანული

ნახტი გრ. ჩირინაშვილისა

მომავალი მშენებლები

ახმაურდა უცებ ქუჩა
სამური ხმებით.
გაზაფხულის ნიავს მოაქვს
ტკბილი სიმღერები.

შეგირდების მტკიცე ნაბიჯს
რა ხალისი მოჰყვა!
ერთნაირად ტანთ ჩაუცვამთ
ლამაზად და კობტად.

არ აკლიათ აღერსი და
მშობლიური სითბო.
ისე უყვართ ერთმანეთი,
ძმები იყვენ თითქოს.

ზოგი რკინის წრთობას სწავლობს,
ზოგი რკინის ჩარხებს.
მათაც მალე მშენებლობის
ხარაჩოზე ვნახავთ.

მათ პატარა ხელსაწყოებს
განა მტვერი ადევს.
მზის სხივები დასთამაშებს
ჩარხებსა და დაზგებს.

შეგირდების მოდის რაზმი
სამური ხმებით.
გაზაფხულის ნიავს მოაქვს
მათი სიმღერები.

ქათვან ჭილაშვილი

მელაკულა

ნახატები ს. გაბაშვილისა

ზ ლ ა კ ა რ ი

მელაკულა სოროსაკენ მიცუნტულებდა. გზაზე დათვი შეამჩნია, რომელიც გულადმა იწვა და კენესოდა.

— რა გაწუხებს, დათუნა?—შეეკითხა მელაკულა.

— მუცელი მტკივა.—უბასუხა შეწუხებულმა დათვმა.

— მერე, რა მოგარჩენს?

— შენ კი გაიხარე, მელაკულავ. თუ, დახმარება გესურს, ციყვთან გამეგზავნე, უებარი წამლები აქვს.—თხოვა დათვმა მელას.

— ახლავე წავალ,—თქვა მელაკულამ და გაცუნტულდა.

— წავიდე, თუ არა?—შეყოყმანდა მელია გზაჯვარედინთან,—აქედან ჩემი სორო ორ ნაბიჯზეა, ვიდრე ციყვთან ჩავალ და გამოვბრუნდები, ცხრაპირს გამოვიძინებ. მეც მტკივებია მუცელი, მაგრამ არავინ შემიწუხებია!

მელიამ სოროსაკენ გაუხვია, შეძვრა შიგ, ფაფუკი კუდი თავქვეშ ამოიღო და ხერინვა ამოუშვა.

დათვი კი უფრო და უფრო წუხდა. მოუთმენლად გასცქეროდა გზას: მოვა მელაკულა და მეშველებაო.

სად იყო, სად არა, ნაცარა კურდღელი გამობტა, დათვთან წამოსკუბდა და თანაგრძნობით შეეკითხა:

— რა გაწუხებს, დათუნი?

— ვკვდები, ნაცარავ, ვკვდები!..—წაილულულა დათვმა და კენესას უმატა.

კურდღელმა, გაიგო თუ არა დათვის ავადმყოფობა, მაშინვე ციყვის აფთიაქისაკენ მოჰკურცხლა.

ციყვა წამალი მწვანე ფოთოლში გაუხვია ნაცარას და თან ასწავლა, როგორც უნდა დაეღვივებინა.

დათვმა დალია თუ არა წამალი, ტკივილი მაშინვე გაუყურდა.

— ახლა ხომ კარგად ხარ, დათუნი?—ჰკითხა ნაცარამ.

— კარგად ვარ, ჩემო ნაცარავ, კარგად! უკვე მოვრჩი. ამაღამ შენი მოკეთებობით სტუმრად მეწვიე. ახლა კი ნუ დაიხარებ და მელაკულას ამბავი შეიტყვე.

ჩემი მიზეზით ცუდი ხომ არაფერი 'შე-
ემთხვა'?—წუხდა დათვა.

კურდღელმა თვალის დახამამებაზე
მოიბრინა ტყე, მელაკუდა რომ ვერსად
ნახა, სოროსთან მივიდა და დაუძახა:

— მელაკუდავ, სახლში ბრძანდები?

— რა გინდა, ნაცარავ?—უკმეხად უბა-
სუხა ნამძინარევა მელიამ.

— დათვა გამოგზავნა, შეიტყვე მე-
ლას ცუდი ხომ არაფერი შეემთხვაო,
— მიუგო კურდღელმა.

— გულთმისანი ყოფილა, ფეხი ვი-
ღრძე... კუდს გეფიცები ძლივს მოვალ-
წიე სორომდე.—საწყლად თქვა მელიამ
და თვალეში თათი ამოისვა.

— მაშ, ამაღამ დათვის წვეულებას ვერ
დაესწრები?

— რაო, წვეულება აქვს, თუ?!—სახე
გაუბრწყინდა მელაკუდას.

— კურდღელი, დიდებული...—გააზვია-
და კურდღელმა.

— მიუსვლელობა როგორ შეიძლება?
ქირშიც და ლხინშიც მეგობრებთან მი-
ყვარს ყოფნა!—თქვა მელაკუდამ და თათი
ულვაშებზე გადაისვა.

მოსალამოვდა თუ არა, მელაკუდამ
ჯოხი მოიბარჯვა და კოჭლობით გასწია
დათვისაკენ.

დათვის ეზოში სტუმრებს თავი მოე-
ყარათ.

— მელაკუდას გაუმარჯოს, მელაკუ-
დას!...—შესძახა ყველამ ერთად.

— იცოცხლეთ, იცოცხლეთ,—უბასუსხ
მელაკუდამ და მაგიდას მიუახლოვდა.

— მელაკუდავ, ძლიერ ვწუხვარ, როც
ჩემი მიზეზით გეტყინა ფეხი!—მეგობრუ-
ლად უთხრა დათვა, ყანწი ასწია და მე-
ლია დალოცა.

— „ძმა ძმისთვისო,—შავ ღღისთვისო“
—თქვა ტიოერმა მელაკუდამ და სამა-
ღლობელი ყანწი გამოსცალა.

ლხინი გაჩაღდა.

დათვა ხის გადაჭრილ ძირს თათებით
ტყაბა-ტყუბი აუყენა, კურდღლებმა კი
ტაში შემოაჰკრეს.

ტურამ წრეს ჩამოუარა და მელაკუდა
საცეკვაოდ გამოიწვია.

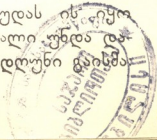
მელაკუდას სულ გადაავიწყდა „ფეხის“
ტკივილი, ისე კოხტად გაუსვ-გამოუსვა
ფეხები, რომ ყველა ცეკვის გუნებაზე
დააყენა.

— აი, შე ეშმაკო, მიგიხვდი, რომ
განგებ იგონებდი კოჭლობას!—გადაუჩუ-
რჩულა ტურამ მელაკუდას. მელაკუდამ
ულვაშებში ჩაიცინა.

ტურამ ეს ამბავი კურდღელს გადაუ-
ჩურჩულა, კურდღელმა დათვს, დათვა —
სხვებს და ატყდა სიცილი.

ცეკვის შემდეგ მელაკუდას ის ენო
წითლად დაბრაწული დედალი უნდა და-
ეთრია, რომ დათვის ბურღლუნი გაქნა

4927

აქ ყველა ჩემი მეგობრები მგონია და ფლიდსა და გაიძვერას კი არ გავიკარებო, და მელაკუდასა კენ გაიწია. სტუმრები ძლივს აჩერებდნენ ვაბრაზებულ დათვის. მელაკუდამ იფიქრა: მასპინძელს თავს შევებარალებო და მოკუნტული,

კოკლობით წავიდა ჭიშკრისაკენ, მაგრამ უკან აღარ მიიბატიყეს...

ლხინი ისევ გაჩალდა.

გაწილებული მელაკუდა ხეს ამოეფარა, შორიდან უცქერდა მოლხენილ სტუმრებს და ნერწყვს ყლაპავდა.

თამარ ჩხიძე

ნახატი პ. დათეაშვილისა

აღარ დაბრუნდა!

პირველად ფისომ აპატია ბიჭიკოს კულში ხელის ჩავლება. არ დაჰკაწრა, თუმცა სიმწრისაგან აღარ იცოდა, რა ექნა.

—რა ზრდილობა მოეთხოვება აკვანში ჩაკრულ ჩეილს!—ასე გაიფიქრა ფისომ და სახლის სახურავს ფრთხილად აჰხედა: ხომ არ დამინახეს მეზობლების კატებმა, ხომ არ მომეჭრა თავიო. ხუმრობა ხომ არ იყო იმ მჩხავანების პირში ჩავარდნა:—მიავ, მიავ, მი-ა-უ-უ!—გაბამდნენ კნავილს ეზოებში, და ფისო თავისი განთქმული ფაფუკი კულით შერცხვებოდა კატებთან. ან რა პატივსაცემია კულით ნათრევი კატა?

კიდევ კარგი, რომ დერეფანში ფისოს და ბიჭიკოს გარდა არავინ იყო.

წელან არავის დაუნახავს, თუ როგორ მივიდა ფისო აკვანთან და ბიჭიკოს მიესალმა, ქათინაურიც კი უთხრა: რა ლამაზი, რა ფუნჩულა ხარო.

ბიჭიკომ აკვანზე დაკიდულ ქრელ მძივებს ხელი გაუშვა და ფისოს გაუღიმა. მოვეწონე; როცა გაიზრდება, გემრიელ ლუქმას დამიგდებსო, —გაიფიქრა ფისომ და ბიჭუნა რომ უფრო მოეხიბლა, ბუმბულა კული ნაზად გაიქნია.

სწორედ მაშინ სტაცა ბიჭიკომ კულში ხელი, სწორედ მაშინ გაამწარა ფისო.

— არაუშვებს, ჩქარა ჭკუაში ჩავარდ-

ბა!—ასე იხუტეშა ფისომ თავი და გადასწყვიტა აკვანს ახლოს არ გაჰკარებოდა.

გავიდა დრო და ბიჭიკომ ოქივარით გაიარა დერეფანში. გავხარდა ფისოს, მოუალერსა, მიუკრუტუნა, ქათინაურიც კი უთხრა: „მანქანასავით“ მიაგორებ ოქივარსაო, და თავისი სიტყვები კულის რხევით დაადასტურა.

სწორედ მაშინ სტაცა ბიჭიკომ კუღში ხელი და მეორედ გაამწარა ფისო.

ფისომ ისევ აპატია ბიჭიკოს დანაშაულები. არ დაჰკაწრა:

აბა, რა ზრდილობა მოეთხოვება ფეხაუდგმელ ბავშვსაო, და სახურავზე ფრთხილად აიხვია: მჩხავანა კატებმა ხომ არ დამინახესო, მაგრამ, საბედნიეროდ, იქ არც ერთი კატა არ ქაჰანებდა.

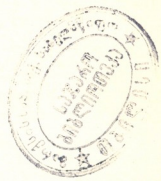
კიდევ გავიდა დრო, დერეფანში შემოსულ ხის შტოებზე ფოთლები ყვითლ-

დებოდნენ, როცა ბიჭიკომ ფეხი აიდგა, გავხარდა ფისოს, მიუალერსა, მიუკრუტუნა, ქათინაურიც კი უთხრა: როგორ დავაყვაცებულხარო, და აღტაცების ნიშნად ბუმბულა კუდი გაიქნია: უკვე დიდი ბიჭია, უწესობას როგორ იკადრებსო,— ასე გაიფიქრა ფისომ, მაგრამ ბიჭიკომ სწორედ მაშინ სტაცა კუღში ხელი.

— ახლა კი არ გაპატიებ, შენხელა ბიქს ზრდილობა მოეთხოვება!— მიაქანვლა ბიჭიკოს ფისომ, ხელი გაუკაწრა და სახურავზე ავარდა.

ბიჭიკოს ხელი მოურჩა. ფისო კი აღარ დაბრუნდა.

ამაოდ ეძახის ბიჭიკო:— ფისო, ფისო, ფისოო! ფისო არსად ჩანს. ის სხვა ბიჭიკოსთან წავიდა, თავაზიან ბიჭიკოსთან, რომელიც მის კუღს პატივისცემით ეპყრობა.

ს ა მ ო ც ა ნ ა

სამ დას ჰქონდა სათითაოდ ყვავილები თითო ქილა; თითოც დედამ პირველ მამის მიუძღვნა და დაუწყვილა.

ყვავილები ჩამწკრივეს რიკულს გარეთ აივანზე;

ერთი ფისომ გადაადგო და დაეცა ცუგას თავზე.

ცუგა ფისოს გავიდა, ფისო აძერა სახლის ბანზე...
გამოიციან: სულ რამდენი ქილა დარჩა აივანზე?!

დავით ძეგაძე

ბასართობი

ხალხური თამაშობა ბატანი

თამაშში მონაწილეობს 20-დე ბავშვი — გოგონები და ბიჭუნები. მათგან გამოიყოფა ორი მოთამაშე, რომელთაც „ღედები“ ეწოდებათ. „ღედები“ ღვებთან ერთმეორის პირისპირ და ხელებს ერთმანეთს ალაგებენ მხრებზე.

ერთ-ერთი ღედა ამბობს: „არჩევანი მე“, მეორე პასუხობს — „არადანი მე“. პირველი ირჩევს იმ მოთამაშეს, რომელიც მას სურს. მეორე „ღედაც“ დარჩენილებიდან აირჩევს რომელიმეს. ამის შემდეგ არჩევანი ეკუთვნის მეორე „ღედას“ და ასე რიგ-რიგობით, ვიდრე ყველა მოთამაშეს არ გაინაწილებენ.

ჯგუფები ერთმეორის პირისპირ ღვებთან მწყრივად. თითოეული ჯგუფის მოთამაშეებს ხელები ერთმეორეზე მაგრად აქვთ ჩაქიდებული. ჯგუფებს შორის მანძილი 15-დე ნაბიჯია.

ერთი მხარის ერთ-ერთი მოთამაშე მეორე მხარის მოთამაშეებს გასძახებს:

„მაღხაზებო!“
მეორე მხრიდან ვინმე პასუხობს:

„ჩენ ვახლავართ!“

„ბავშვი გვინდა!“

„თუ ბიჭი ხარ, წაიყვენე!“

ამის შემდეგ, ის მოთამაშე, რომელმაც „მაღხაზები“ დაიძახა, გარბის და ევახება მოპირდაპირე ჯგუფის ხელიხელჩაკიდებულ მოთამაშეებს, რომ ხელები გააშვებინოს, მწყრივი გასწყვიტოს, ესე იგი „გატანოს“. თუ ეს მოახერხა, იმ მოთამაშეთაგან, რომელთაც ხელები გააშვებინა, ერთერთს წაიყვანს და თავის მხარეზე ჩაბამს თამაშში, ხოლო თუ მწყრივის გაწყვეტა ვერ მოახერხა, თეთონაც ამ ჯგუფში რჩება.

„მაღხაზების“ დამახებას მოპირდაპირენი რიგ-რიგობით აწარმოებენ.

როცა ერთი ჯგუფი ყველა მოთამაშეს ამგვარი თამაშის შედეგად მოპირდაპირე მხარეზე აღმოჩნდება, თამაში დამთავრებულია და თავიდან უნდა დაიწყოს.

ზაკარია შერაზალიშვილი

ყდაზე: „მშობლიურ სოფელში“ ნახატი შალვა ცხადაძისა

პასუხისმგებელი რედაქტორი რედაქციის მხარეში: სარედაქციო კოლეგია: გრ. აბაშიძე, ე. ბურჯანაძე, თ. გრიშაშვილი, თ. თუმანიშვილი, მამუკა მრეველიშვილი, ა. სიხარულიძე, ნ. ნუნუკიშვილი, შ. ცხადაძე.

ქილა — ежемесный детский журнал ЦК ЛКСМ ГРУЗИИ № 6, Июнь 1951 г. Тбилиси, Ленина 14. Дистрибуция Грузии
საბჭოთაში. ტექსტის მისამართი: თბილისი ცენტრი № 14. მ. ხართკი. 3-37-38
გამომცემი. შუკუ. № 176 ტბამისი შუკუ. № 693; 1870 ტბამისი 7006 უკ 01895 ტექსტი ანუილიდა დ. პ. ბერიას სახელობის პოლიტგრაფიკობინტაკო-
შენისტი“ ტბამისი. კურნალი დატეხილია ოსტეტის სისტემის მანქანაზე ზარია კოსტოას“ ტბამისი: თბილისი, რუსთაველის პრესი. № 42